מסורת הש"ס

א) מכות יג., ב) [ל"ל משום אחמת], ג) יבמות כד. מ"כ פ' אמור פרק ח, ד) טוטה מד. [ע"ש], ה) [ביקלקט אמת הויה ועי' תוס' ד"ה מ"ט] וכן גירסת המוס' ביבמות מט: ד"ה טוטה נמי, ובריטב"א כאן, ו) [בכת"י טוקף: וזכיהם מודים בנשא את חלוצתו אם קידש ולא בעל אליעזר לוקה דרך בנין בית אסרה תורה. וכ"ה בתוס' יבמות י ע"ב ד"ה המולך, ע"ש], ז) מ"כ פ' אמור פרק ב תוספתא פ"ה דקידושין ה"ד יבמות עז., ח) [בכת"י וטקף: ובמן פסולה], ט) [בכת"י: ובמן], י) [בכת"י ליתא "גר". ועי' רש"ש], יא) יבמות ס: [ועיל עד:], יב) [עיין בר"ש בכורים פ"ה מ"ב דברים פ"ר יומן] [וכ"ה בכת"י כאן], מ) [בכת"י וטקף: בר יאתק, ועי' רש"ש], נ) [דברים כג, יט], ס) [עי' נדה מה ע"א],

תורה אור השלם

1. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלִיצָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה:
ויקרא כא יד
2. וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשׁוֹ: ויקרא כא טו
3. לֹא יוּבַל בְּעֻלָּה הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמְּאָה כִּי תּוֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי יְיָ וְלֹא תַחֲטִיא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה: דברים כד ד
4. וְכֹל הַטֶּרֶף בַּנְּשָׁמִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּ מְשַׁכֵּב זָכָר הֵחִיר לָכֶם: במדבר לא יח
5. וְאַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה לֹא יִקְחוּ לָהֶם לַנָּשִׁים כִּי אִם בְּתוּלֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אַלְמָנָה מִכֹּהֵן יִקָּחוּ: יחזקאל מד כב

גליון הש"ס

גמ' קידש ולא בעל שאינו לוקה. עיין יבמות דף י ע"ב תוס' ד"ה המולך: שם בכה הצד מהאי דינא. עי' יבמות דנ"ב ע"א תד"ה ומי ואי לאו: שם ניורת פחותה מבת ג'. ע' סנהדרין ד' סח ע"ב תד"ה קטן:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוס' ר"י הזקן

אלמנה וגרושה. בא על אשה אלמנה שהיא גרושה גם כן. שני שמות. משום אלמנה ומשום גרושה. על זה. ודאי שני שמות דקתני הוא אלמנה וגרושה, מיהו על אלמנה לוקה משום לא יקח ומשום לא תחלל, וכן בגרושה. אלא אחת. אי"ר לאו אחד והוא לאו דגרושה, דחלוצה דרבנן הוא. שתי שמות. משום לא יקח ומשום לא יחלל. וחלוצה מדרבנן הוא. קושיא הוא. קדש לוקה. פר"ש קדש כהן גדול או הדיוט אחת מן הפסולות האסורות בהן. לא יקח. דלא יקח משמע לא יקדש. בעל. אף בלא קדושין לוקה משום לא יחלל. קדש ובעל לוקה*. פר"ש שתים אחת משום לא יקח ואחת משום לא יחלל. אינו לוקה. אפילו משום לא יקח. ומודה אביי. אף ע"ג דמחייב מלקות אקדושין באיסור כהונה התם הוא דכל לאו באפי נפשיה הוא ולא תלה זה בזה, אבל ישראל המחזיר גרושתו משנשאת לאחר, כתיב לא יוכל לשוב לקחתה להיות לו לאשה, וכיון דקיחה היינו קדושין, להיות לו לאשה היינו בביאה. ומודה רבא. אף ע"ג דבאיסור כהונה בעי תרתי ביאה אחר קדושין, ה"מ דלא לקי אקדושין לחודייהו אבל אביאה בלא קדושין לקי. ונמשך בכל זה ר"ש אחר פירושו שפ' דלא יחלל אפילו אכהן הדיוט קאי. כין אביי בין רבא באיסור מחזיר גרושתו משנשאת לאחר בבעל ולא קדש שאינו לוקה. דרך לקוחין אסרה תורה. כלומר על הביאה לא פרט לאו אלא ע"י לקוחין דלא יוכל לשוב לקחתה כתיב. ודעת הר"ם ז"ל לפמ"ש בקדושה פי"ז [ה"ד] וט"ו [ה"ב] ובספר המצות בקס"א ובקס"ב דאינו לוקה משום לא יחלל אלא כ"ג באלמנה מפני שהיא כשרה להכהונה ובזאת הבעילה חללה ופסלה להכהונה, אמנם כהן הדיוט אם בעל אחת מהאסורות לוקה אף משום לא יחלל, ואם קדש ובעל לוקה שתים, והה"נ למזרת ונתינה לישראל דלא כתיב בהו קיחה אלא לא יבא שלוקה עליהם אם בא על אחת מהן בלא קדושין. ורבא אמר קדש ובעל בין כ"ג באלמנה או הדיוט בגרושה לוקה, כ"ג שתים כדלעיל והדיוט אחת, לא בעל אינו לוקה לא כ"ג ולא הדיוט כלל. מה טעם קאמר, כלומר זה טעם לכל דברי רבא, וה"פ זה הלאו דלא יחלל אינו לוקה עליו אלא מאלמנה שבה נתייחד זה הלאו שהוא מחללה עתה בביאתו ואע"פ שזכר גרושה כאן וחללה זונה שהזכיר למעלה בפרשת כהן הדיוט, לא ליחד להם לאו על הביאה לחודה משום חלול הזרע בא, אלא לפרש טעם האיסור שלא יחלל זרעו ואין להלקות על לאו זה שאינו אלא פירוש וטעם על האיסור. אבל מאלמנה אם בא עליה לוקה שהרי לא אסרה לו אלא בזאת הפרשה ובא להזהירו שלא יחלל וגם בה נתן טעם חלול הזרע לאסור הקיחה, אלמא אינו לוקה אלא בזאת הפרשה ובא להזהירו שלא יחלל וגם בה נתן טעם חלול הזרע לאסור הקיחה, אלמא אינו

*ונראה מזה דהיה גורס בדברי רבא קידש ובעל לוקה וע"ז פר"ש דלוקה שתים (ד"ז), **בכת"י: דבגרושה בפי' לא תנו.

זונה משוי לה. לקוחת כהן הבא עליה עוד משוס זונה שהרי נבעלה בעילת זנות מאסור לה: **חללה לא משוי לה.** ואין כהן שני הבא עליה לוקה משוס חללה: **חזר וכא עליה.** הוא או כהן אחר עשאה חללה שהרי אסורה לו משוס זונה שאינו נוהג אלא בכהונה: **כ"ג באלמנה כו'.** וה"ה לכהן הדיוט בגרושה וחללה דהא מיגמר גמירי מהדדי מה כאן זרעו חולין אף להלן זרעו חולין הלכך בכהן הדיוט נמי איכא לא יחלל: **לא יקח.** משוס קידושין ובביאה שלאחר קידושין הוא דקאמר לוקה שתים: **משוס לא יחלל.** שחילל אותה: **ולילקי נמי.** משוס חילול זרעו: **בשלא גמר ביאתו.** דליכא חילול זרע אבל היא נתחללה בהעברה כדתנן ביבמות (דף נג.) אחד המעברה ואחד הגומר קנה ולא חילק בין ביאה לביאה: **אלמנה וגרושה.** בא על אלמנה שהיא גרושה: **משוס שני שמות.** משוס אלמנה ומשוס גרושה: **שני שמות על זה כו'.** ולאי שני שמות דקתני גרושה ואלמנה קאמר ומיהו על כל אחת לוקה שתים משוס לא יקח ומשוס לא יחלל: **אלא על אחת.** על שם גרושה הוא חייב על כל חיובים התלויים בה אבל על חלוצה לא דחלוצה לאו דאורייתא אלא דרבנן: **קידש.** כ"ג או כהן הדיוט אחת מן הפסולות האמורות בענין: **לא יקח.** קידושין משמע שהן הקנויים אותה: **בעל לוקה.** בעל אחר קידושין לוקה שתים לא יקח ולא יחלל אינו לוקה אפי' אחת: **ומודה אביי.** אע"ג דמחייב מלקות אקידושין באיסור כהונה הכא הוא דכל חד וחד לאו באנפי נפשיה ולא תלה הכתוב את זה בזה בפירוש אבל ישראל המחזיר גרושתו משנשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה אע"ג דכתיב לא יוכל לשוב לקחתה דהיינו אזהרה אלא יקדשנה מודה הוא דאינו לוקה עד שיבעל דבהדיא תלה רחמנא קידושין בביאה: **לקחתה להיות לו לאשה.** דהיינו דקיחה הוא קידושין להיות לו לאשה איסות של ביאה קאמר: **ומודה רבא.** אע"ג דבעי באיסור כהונה תרתי דוקא ביאה אחר קידושין הוא דבעי דאקידושין לחודייהו לא לקי: **אבל בעל ולא קידש.** מודה הוא שהבעילה אינה תלויה בקידושין דלא יחלל אמר רחמנא והרי חילל: **ושניהם מודים במחזיר גרושתו.** אע"פ שלדברי שניהם כהן בפסולה לו לוקה על ביאה אלא קידושין מודים הם בישראל המחזיר גרושתו משנשאת אם בעל ולא קידש אינו לוקה: ה"ג **דרך ליקוחין אסרה תורה.** על הביאה לא פרט לאו אלא על ידי ליקוחין דלא יוכל לשוב לקחתה כתיב: **כאו פסולה.** כדאמרן לעיל (דף עז.) מקיש זרעו לו מה הוא מחלל זרעו אף אנו מחלל זרעו: **יצירתו בעבירה.** שנתעברה אמו באיסור אבל עובד כוכבים בעובדת כוכבים אין עיבורו באיסור: **שכן ביאתו בעבירה.** בלאמנה זו לפיכך בת הבולדה מהן פסולה לכהונה שהרי יצירתה בעבירה תאמר בגר שנשא ישראלית שביאתו בהיתר: **חלל יוכים.** שנשא ישראלית שאין ביאתו בעבירה: **שאינן ברוב הקהל.** שחלוקין משאר קהל שזה יצירתו בעבירה וזה ביאתו בעבירה: **אף אני אביא גר שאינו ברוב קהל.** שבא מטפה פסולה: **מצרי ראשון.** שנשא מצרית ראשונה שאין יצירתו בעבירה ולא ביאתו בעבירה ובמן פסולה דהא שניה היא ורחמנא אמר[ט] דור שלישי: **שאינן ברוב קהל.** שזה יצירתו בעבירה וזה אינו ראוי לבא בקהל וגר אינו ברוב קהל שבא מטפה פסולה: **פוסלין בביאתן.** את אשה מן הכהונה כדתניא לעיל בפירקין (דף עד:) בן ט' שנים ויום א' גר עמוני ומואבי כו' תאמר בגר שאינו פוסל בביאתו: **מהאי דינא.** מה חלל שבא מטפה פסולה לכ"ש כו': **רש"א כו'.** הרי אבנא מחלוקת בדבר. לר"י בת גר זכר פסולה ואפי' נשא ישראלית. לר' אליעזר אי איכא לד אחד ישראל מכשיר ומיהו גר וגיורת בתו פסולה. ולר' יוסי אפי' גר שנשא גיורת בתו כשרה ומיהו הורתה ולידתה בקדושה בעי. ור' שמעון אפי' גיורת עצמה מכשיר וכלבד שלא תהא ראויה לביאה בגיותה דתיפוק לה מכלל זונה: **והרי פינחס היה ביניהם.** בין היוצאים למלחמת מדין שנאמר להם המקרא הזה: **כל זרע.** כלומר כל עיקר הקרוי זרע היינו מן האב לאפוקי בת גר זכר: **מקלס זרע.** אפי' זרע כחוש כגון מן האם גר שנשא ישראלית: **מי שנזרעו בישראל.** שהרי הורתה בקדושה: **מי שנזרעו בחוליה בישראל.** שנמתו וגמרו בחוליה משבאה לכלל ישראל דהיינו כשנעשית בת שלש גמרו בחוליה לביאה שאם תבעל מכאן ואילך אינן חוזרין אבל קודם שלש כל שעה הם חוזרין ולומחים ובאינם[ט] והרי דרש לקרא בחולות מזרע בית ישראל בחולי שלה יהו מזרע גידולי יהודי:

המי

מ"ט דרך ליקוחין אסרה תורה. פי' דלא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה כתיב ה"ג בקונטר' ול"ג דרך הויה אסרה תורה לפי דמהאי קרא דהויה מפיק לעיל דבעי ביאה להתחייב המחזיר גרושתו והשתא הויה מפיק מינה שאין חייב במחזיר גרושתו אלא מ"ש קידש ושמא י"ל דנוכל לגרוס דרך הויה אסרה תורה לפי דלעיל דריש ליה מלאשה דמשמע דרך של אישות דהיינו ביאה והכא דריש מלחיות דמשמע הויה שהן קידושין[א]: **ורבי** יהודה גר נמי פוסל בביאתו ומייתי לה במה הצד. דחלל ומצרי ראשון וא"ת לר' יוסי אמאי מכשיר בתתני' בת גר הוה לן למיפסל במה הצד שבהן דחלל ומצרי כמו רבי יהודה ול"ל דקסבר רבי יוסי אין זו הצד השוה למילף מיניהו פסול לבת גר שהרי בת חלל אינה פסולה לקהל ישראל ובת מצרי ראשון פסולה לבת בקהל ולא שייך למימר הצד השוה שבהן שאינן ברוב הקהל ובתו פסולה כיון שאין פסול בנות שזה ועוד דוחק הוא לומר ולפרש שאינן ברוב קהל היינו שבאחד מהם יש לד עבירה ובאחרת הוא פסול לבת בקהל דאין סברא לומר כן דהא אינן שוין:

[**במה הצד כהאי דינא.** קשיא לר"י דהא לא שייך פסול ביאה גבי מצרי אלא כשנשא בת ישראל דאי במצרית בכר היא פסולה ואיכא למיפסלן מה לבת השוה שבהן שכן יש בהן לד עבירה כלעיל כו'][ב]: מ"י

והא ליבא [ג]ומודה רבא בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי הוא חילל [ד]ושניהם מודים במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה דרך [ה]ליקוחין אסרה תורה[ו]: רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל: תניא רבי יהודה אומר [ז]בת גר זכר כבת חלל זכר והדין נותן מה חלל שבא מטפה כשרה בתו פסולה גר שבא מטפה פסולה אינו דין שבתו פסולה מה לחלל שכן יצירתו בעבירה כהן גדול באלמנה יוכיח שאין יצירתו בעבירה בתו פסולה מה לכהן גדול באלמנה שכן ביאתו בעבירה חלל יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאינן ברוב הקהל[ח] אף אני אביא את הגר שאינו ברוב הקהל ובתו פסולה מה להצד השוה שבהן שכן יש בהם צד עבירה לא תימא כהן גדול באלמנה יוכיח אלא אימא מצרי ראשון יוכיח מה למצרי ראשון שכן אינו ראוי לבא בקהל חלל יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאינן ברוב קהל [ט]ובתו פסולה אף אני אביא את הגר שאינו ברוב קהל ובתו פסולה מה להצד השוה שבהן שכן פוסלים בביאתם ורבי יהודה גר נמי פוסל בביאתו ומייתי לה [י]במה הצד מהאי דינא: ר' אליעזר בן יעקב אומר [כ]גר: [כ]תניא רבי שמעון בן יוחי אומר [ל]גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה שנאמר [מ]וכל הטף בנשים החיו לכם והלא פינחס היה עמהם [נ]ורבנן החיו לכם לעבדים ולשפחות [ס]וכולן מקרא אחד דרשו [ע]אלמנה וגרושה לא יקחו להם לנשים כי אם בתולות מזרע בית ישראל רבי יהודה סבר עד דאית כל זרע מישראל רבי אליעזר בן יעקב סבר מזרע ואפילו מקצת זרע רבי יוסי סבר מי שנזרעו בישראל רבי שמעון בן יוחי סבר מי שנזרעו בתוליה בישראל אמר ליה רב נחמן [פ]לרבא

האי

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פ"ז מהל' איסורי ביאה הלכה ד סמג לאוין רכב:
עח ב מיי' שם הלכה ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' ח:
עט ג מיי' שם הלכה ט ופט"ו הלכה ב:
פ ד מיי' פי"ח מהלכות גירושין הלכה יב סמג לאוין רפ:
פא ה מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' ב ופי"ז הלכה ג:
פב ו מיי' פי"ח מהל' גירושין הלכה יב סמג לאוין רפ:
פג ז מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הל' ג סמג לאוין קכא טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ח:

מוסף תוספות

א. כדמשמע בפ"ק דיבמות (יג.) ולעיל בסוף פרק האומר (סח.). תוס' טוך. ב. ואע"ג דלגבי פסול בתו לא שייך למיפרך הכי היינו משום דמיירי במצרי ראשון דאין ביאתו בעבירה ובלא עבירה היא נפסלת. וכו' וי"ל וכו'. תד"פ.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

בלא קדושין אע"פ שזה אסור עליו ומוזהר ממנו ופסלה לכהונה אינו לוקה כי לא נתבארה האזהרה, וכתב כ"ג בגרושה וחללה זונה עם כהן הדיוט אחד הוא, ע"כ ענין לשונו. וכן נראה מן ההלכה שכל מקום שזוכר שלוקה משום לא יחלל מפרש ואומר כ"ג באלמנה. אמר רב יהודה אמר רב כ"ג באלמנה וכו'. פי' אלמנה דוקא. ומותיב תלמודא ולילקי נמי משום לא יחלל זרעו, כלומר אמאי נקט אלמנה אפילו בגרושה מצי למימר לוקה שתים משום לא יקח ומשום חלל זרעו, ומשני האי דנקט אלמנה ולא גרושה משום דמיירי בשלא גמר ביאתו, אבל לעולם אם גמר ביאתו הרי חלל זרעו ואף בגרושה לוקה שתים. ואותביה רבא מהא מתני' דאלו הן הלוקין שדעת רבא דלא יחלל אינו לוקה אלא על אלמנה שהיא כשרה ונתחללה בביאתו וזה הלאו באלמנה. ואותביה [מהא דתני אלמנה וגרושה לוקה משום שני שמות] מאי לאו שני שמות ותו לא, כלומר אין הצטרפות לאיסורן אלא כשם שלוקה משום אלמנה כך לוקה משום גרושה, אבל לעולם משום אלמנה לוקה שתים ומשום גרושה אינו לוקה אלא אחת. ומשני לא שני שמות משום אלמנה ושני שמות משום גרושה ומכל וכל השוה אותן. ומותיב מגרושה** וחלוצה דלא תני אלא אחת, ומשני הכי, נמצא דעת רבא דהא דאמר רב כ"ג באלמנה לוקה שתים באלמנה דוקא הוא. ודעת שיטת הגמ' דאפילו בגרושה הוא אם גמר ביאתו. וכתב הכי אתיא פלוגתא דאביי ורבא דשייכא בהא מילתא, ומגרר עמה פלוגתא אחרייתי. אמר אביי קדש לוקה, כלומר קדש כ"ג אלמנה או הדיוט גרושה לוקה [משום] לא יקח, בעל אע"פ שלא קדש לוקה משום לא יחלל דס"ל לאביי כשטה דלעיל דלא יחלל זרעו דכתיב אף לכל איסורי כהונה, הלכך אפילו כהן הדיוט אם בא על

עין משפט נר מצוה

פד א מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הל' ו ופי"ד מ"ל מהלכות הל' יב ופי"ב מהלכות מלכים הלכה ד:

פה ב מיי' פי"ט מה"ל איסורי ביאה הלכה יב עוש"ע א"ה סימן ז סעיף כח [וסי' ד סעי' כג]:

פו ג מיי' שם ופט"ו הל"ט סמג לאוין קז עוש"ע אה"ע סי' ז סעיף כח:

פז ד מיי' פ"ב מהלכות נחלות הל' יד [פט"ו מהלכות איסורי ביאה הל' טז] סמג עשין כו טור ש"ע א"מ סי' רנז סעיף יב [אה"ע סי' ד סעי' כט]:

פח ה מיי' פט"ו מהלכות איסורי ביאה הלכה טז סמג לאוין קיח:

פט ו (מיי' פ"ט מהלכות אישות הל' ד) עוש"ע אה"ע סימן לז סעיף ט:

מוסף תוספות

א אפילו לר"מ וכו' מ"מ א"ן המתנה חלה אלא כשבא ל שותו ובא לעולם הילכך כ"ן דהשתא לאו בר הקנאה הוא אין במעשיו כלום. ר"ת ב"א. ב. מכאן כיון דיא בר מתנה הוא. תוס' ט"ר וכע"ז בפיסקי הרא"ש. ג. אע"פ שהוא מיושב כדעתו כ"ן שאינו יכול ליתן במתנה דו תן בידה כתוב ובענין דחזי לנ ינונה. תוס' טוק. ד. משום ח"ראה. רא"ש. ועי' קרבן נה"אל. ה. דאי לאו בר נתינה הוא משום דחשיב כמת, אפי' ש וחו נמי לא מצי יהיב ליה. ת"ז הרא"ש. ו. דקרא דיכיר לי"א לאוקמא בהכי דאם אי"ן יכול לדבר עתה ולישנם יתנם כשיתרפא. רא"ש.

תוס' ר"י הזקן

לר"ה על הקיחה אלא מפני הר"לול והואיל ולא בא עליה אי"ר לוקה. וההי"נ למזרח ונו' ינה לישראל דלא חמירי מא"סורי כהונה ואין לוקין עד הם אלא בכריאה שאחר קד שין. והנה זה הפירוש טו"ר מאד ומקובל לר"ש הר"ר ונאות לשטת הגמ' ורנא עמד בדעת אחרת, כי לפ' ר"ש רבא סובר שאף בא"מנה אינו לוקה משום לא יחי"ל. ולא ידעתי מי הכריח לה"ר מדעתו ולומר שלוקה מ"ם לא יחלל באלמנה. והא דק"מר רבא בתמורה פרק כל האסורין [כט. ב] בזונה גר"ה הבא עליה לוקה משום לא יחלל (כאביי) [לאביי] קא"ר כמ"ש בפרק הבא על יבמ תו [יבמות סא. ב, עיי"ש]. **מר"י.** נאמנין. במילתיה דר' יהו"ה גרסינן נאמן, דאורישא קא"ר כשהאב מעיד. ובפרק יש נוחלין [ב"ב קכח. ב] איס"ק הלכתא כר' יהודה, ובפ' החולץ [יבמות מז. א] נמי אמרינן נאמן כר' יהודה אבי"ר אם יש [ב]להן בנים אינו נאמ"ן. **נמ'.** חזקה דכשרות. שה"ר יצא לאויר העולם ועד הנה היה בחזקת כשר. הי"ר **דכתיב יכיר.** לאשמועינן שנ"מן לפסלו, אבל לדבנן דאי"ר שאינו נאמן לפסלו אל"ל להורישו בנכסיו פי שנים למו"ר לי קרא פשיטא דנאמן הוא במגו דהא אי בעי למיתן ליה כל נכסיה יהיב ליה. הי"ל אע"ג דלא ידעינן בו הוא בכור אם לאו כגון שבאו ממ"ינת הים, פשיטא דנאמן

מש"ם מגו. **לאחר מכן.** לאחר שהעיד בפנינו שהוא רוצה ללכת בדרך רחוקה והעיד בפנינו שהוא בכור ויטול פי שנים בנכסי אביו כשימות אבי של זה האב המעיד נאמן, והבא ליבא מגו דאין יכול ליתן לו בתורת מתנה דאין אדם מקנה דבר שלא בא לידו. כשו"ר **וא גוסס.** כתוב בספר התרומה [הלכות גיטין סימן קל] שו"ת פירש שאע"פ שהוא מדבר אינו יכול להקנותם במתנה. כיון שרוב גוססים למיתה הרי הוא חשוב כמת. וכתב בעל התרומה ומכאן מוכיח רבינו יואל כי גוסס אע"פ שמדבר בטוב וגם דעתו מיו"בת עליו אינו יכול ליתן גט שחשוב כמת שכמו שאינו יכול להקנות במתנה אינו יכול ליתן גט. והא דתנן פ"ק [מ"ז] דאהלות [ובכס' שמחות הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו נוחל ומנחיל דקקין לבם ופוטר. היינו דוקא מילי דאחי ממילא אבל שעייתר מור"ת ותו וגטו אינו כלום]*. (אדם מקנה וכו') ואע"פ שכתב הר"ם בערכין פ"א [הי"ג] הגוסס אין לו ערך ואין לו דמים הואיל ורוב הגוססים מתים הרי הוא כמת, ע"כ. לא רצה לומר שיהא כמת לכל דבר אלא לגבי הני מילי דוקא קאמר, דמ"ן] ליה שאין אדם נותן בו פרוטה כמו שאין נותנין בכמת. וערך נמי ליה דאינו יכול להעמידו לפני הכהן ולהעריכו, ואע"ג דא"ר יוחנן במי שאחזו קורדייקוס לא יתנו עד וכו' (כדברירנא החם) דמדמה דהתם לשוטה כדב ירנא התם טעמא דהואיל והוא שוטה ומדבר אי שרית למיהבת ליה כשהוא שוטה הואיל ולא הוי גט כלל, משום הכי בהך אנפה פסיל ליה ר' יוחנן מדברנן כדב ירנא התם, אבל מדאורייתא הוי גיטא דהא אמר כתבו ותנו כשהוא פקח, אתי למישרא למיתן גיטא כ אמר כתבו ותנו כשהוא גוסס [אלא] כשהוא גוסס ולא נפיק שום חורבא, שאם הוא מדבר יכול לעשות שליח עתה וגיטו גט, ואם אינו מדבר הרי עש"ה שלוחיה כשהוא מדבר הרי הוא עתה חי ולא נפיק מינה חורבא והרי גט כשר ואפילו כדרבנן. ובהדיא אמרינן בתוספתא [גיטין פ"ה ה"א] היה צלוב ורמז ואמר כתבו גט לאשתי כותבים ונותנים כל זמן שיש בו נשמה. זהו עקר ובארונו בפרק כל הגט ובמי שאחזו. ואפ"ל דר' מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בעי דבההיא שעתא שיבאו לידו יהיה כר נתינה ויכול לדבר וגוסס לאו בר נתינה. ונאמן אע"ג דלא מצי למיתן ליה, דאף על גב [דאמר] דנכסים שיפלו לי כשאהיה גוסס נתונים לך לאו כלום הוא אפילו לר' מאיר. והאי דלא אמר לאחר שמת. דאפילו משום בכורה אינו נוטל דראוי הוא ואין הבכור נוטל בראוי כבמחזק, אבל גוסס הוא כחי לכל דבריו ונוחל ומנחיל. **מתני'.** אם שלו קדמו. אין לך בטול שליחות גדול מזה. אם אין ידיע. איזה מהן קדם.

*ספ התרומה שם.

**א) מאי קרא דישא בכ"ג. כדכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתיה אלא בכ"ג: וסיפא בכהן הדיוט. דקאמר בתולות מזרע בית ישראל והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו וקס"ד דה"ק שהיא אלמנה ממיוחס הראוי להשיא לכהונה כדדרים ליה רבי יהודה ואלמנה שתהא מותרת לכהן לא משכחת לה אלא בכהן הדיוט והיכי מיפסקא קרא ממילא: וכתב קרא הכי. בתמיה דלא פריש ליה בהדיא דבגברא אחרינא בעי לאשתעויי: ושמואל שוכב בהיכל ה'. מדא מילתא משמע ועל כרחך מפסקינן ליה ושמואל שוכב במקומו בבית משמר הלויים שהיו שומרים את הבית וכן תרגם יונתן בעזרת ליואי והיכל אתר קאי שהמנורה היתה בהיכל משכן שילה: מכהן אין. אם היתה אלמנת כהן תיגשא לכהן אלמנת ישראל לא בתמיה הרי לא הוזהר כהן הדיוט על אלמנה: משאר כהנים יקחו. לפרושי אתא דבכהן הדיוט קאי והכי קאמר והאלמנה אשר תהיה אלמנה אפילו מישראל משאר כהנים שאינו כהן גדול יקחו ב)אותם: מן המשיאין לכהונה. אלמנת אדם שראוי להשיא בתו לכהונה יקחו למעוטי אלמנת גר ורבי יהודה לטעמיה דאמר לעיל דאיירי יחזקאל אסמכתא בעלמא הוא גר זכר דכתיב מזרע בית ישראל כל זרע ג)בהיכ קרא לומרי לן אסמכתא דפוסל אשה בביאתו: ד)וכל שאי אתה נושא בתו. כגון גר שפרשתי לך כבר מי אתה נושא אלמנתו: סילסול. מעלה: נשא. בת גר וגיורת אין מוליאין מידו: מתני' ממזר הוא. שנולד לו מחייבי כריתות: אינו נאמן. דקרוב הוא אצלו ואינו כשר להעיד עליו: ואפילו שניהם. ה)אב והאם אומרים על עובר שבמעיה ממזר הוא שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר אינו נאמנין ובגמרא פריך מאי אפי' מאי רבותא דסיפא מדרישא: רבי יהודה אומר ס)נאמן. תרישא נמי פליג. בגמרא יליף טעמא: גמ' לא מבעיא איכו. האב דלא קיים ליה אם ממנו נתעברה לו מאחר: לא מהימנא. דלא מיפסל אלא בעדות גמורה: ולא מיבעיא היכא דאיכ ליה חזקה דכשרות. כגון רישא שכבר יצא לאויר העולם ועד הנה הוחזק בחזקת כשר: אינו נאמן. אפסולא קיימי אבל לענין בכור לא פליגי: בעריך הכירא. קרא לבכור הוא דאתא וכגון שבא ממדינת הים ולא הוחזק לנו בבכור אלא על פי אביו ופרכינן למאי הלכתא אשמעינן קרא דאביו נאמן עליו ליטול פי שנים פשיטא דאתמר ל"ל קרא: מנו דאי בעי למיסב ליה. כולהו נכסי יהיב ליה מהימן נמי למיתבינהו ניהליה בדיבורו בתורת בכורה: לאחר מיכן. לאחר שאמר לפנינו בכור הוא נפלו לו והוא רוצה ליגן לדרך רחוקה ומעיד עליו שאם יפלו נכסים של אב או אחד ממוריש יפלו לפנינו בחייו יטול זה בהן חלק בכורה דלהכי אי לאו דאשמעינן קרא ליכא מיגו דאי בעי למיתבינהו דהשתא לא מצי אמר מקנה דשלב"ל ו) והשתא אקיל להו בתורת יורשה: כשהוא גוסס. לאחר שהעיד כך אהני ליה שאם יפלו לו נכסים כשהוא גוסס שיטול זה בהן חלק בכורה ואי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו לא זכה בהן דמודה רבי מאיר באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתונים לך שלא אמר כלום הואיל ונשעה שבאים לעולם לאו בר מתנה הוא. ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט לאחר מיתה דהגהו אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמחזק ג) והיינו דאי דאין לא היה מוחזק בהן אבל דאיריין בנה לו ורחמנא אמר עדיין לא היה מוחזק בהן אבל דאיריין בנה לו ורחמנא אמר לו משמע מתוך פירושו דנתינה דגוסס אינה כלום וכמו כן יש מדקדקים ב) דגוסס שרמז לכתוב גט לאשתו אין כותבין ד) דגוסס אין מעשיו כלום וקשה דבמסכת שמחות (פ"ל) אמרינן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו ה) נדרו נדר והקדשו הקדש ומיהו הכא יש לדחות דהתם היינו דוקא נדר והקדש דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ו) אבל בעלמא לא ומ"מ קשה דאמרי' בפ' מי שאחזו (גיטין דף ע.): שהיו בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתי יכתבו ויתנו ואין לך גוסס גדול מזה שבודאי ימות ובפרק כל הגט (שם דף כח.) נמי אמרינן המבין גט ממדינת הים והגיעו זקן או חולה נותנו בחזקת שהוא קיים ודייק בגמרא אמר רבא לא שנו אלא שהגיעו בחזקת שהוא חולה אבל הגיעו בחזקת שהוא גוסס לא יתנו דחיישינן שמא מת משעה הא אי דלעין בודאי שעדיין הוא גוסס נותנו בחזקת שהוא קיים והוי גט אלמא דגוסס כל דבריו קיימין ה) לכן נ"ל דודאי גוסס דבריו קיימין והכא גבי מתנה היינו טעמא דמתנתו אינה כלום משום דמסתמא גוסס אינו יכול לדבר אבל אם היה מדבר פשיטא דדבריו קיימין והא דנקט גוסס ולא נקט חולה שנשתתק משום דמסתמא יתרפא ו) ואז יהא בידו להקנות אבל גוסס אין רגילות שיתרפא ז) וחולה נמי שנשתתק והרכין בראשו דבריו קיימין ח):

קידשה

ב) מאי קרא דישא בכ"ג. פירוש דכתיב אלמנה לא יקחו וסיפא דכתיב הדיוט דכתיב מזרע ישראל ודרשינן שנזרעו בתוליה ומיירי בכל כהנים וקשה דמ"מ מזרע ישראל קאי נמי לכ"ג כמו לכהן הדיוט וגרשה לפרש רישא בכ"ג דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתא אלא בכ"ג סיפא דקרא דכתיב והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו והיינו כהן הדיוט דוקא: לא צריכא בנכסים דנפלו ליה בשהוא גוסס. ופי' בקונטרס דאי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו דאי בעי מיתב ליה מי לא יהיב ליה לא קא זכה בהו דאפי' ר"מ דאמר דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם מודה באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתונים לך דלא אמר כלום הואיל ובשעה שבאים לידו לאו בר מתנה הוא א) דקסבר מתנה דגוסס לא מהניא אבל היכא דבא מעשה בגוסס ולא נקט בנכסים שנפלו לאחר מיתה דהא אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דיבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמחזק והיינו דאי דכשמת עדיין לא היה מוחזק בהן אבל דאיריין לבא לו ורחמנא אמר לו משמע מתוך פירושו דנתינה דגוסס אינה כלום וכמו כן יש מדקדקים ב) דגוסס שרמז לכתוב גט לאשתו אין כותבין ד) דגוסס אין מעשיו כלום וקשה דבמסכת שמחות (פ"ל) אמרינן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו ה) נדרו נדר והקדשו הקדש ומיהו הכא יש לדחות דהתם היינו דוקא נדר והקדש דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ו) אבל בעלמא לא ומ"מ קשה דאמרי' בפ' מי שאחזו (גיטין דף ע.): שהיו בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתי יכתבו ויתנו ואין לך גוסס גדול מזה שבודאי ימות ובפרק כל הגט (שם דף כח.) נמי אמרינן המבין גט ממדינת הים והגיעו זקן או חולה נותנו בחזקת שהוא קיים ודייק בגמרא אמר רבא לא שנו אלא שהגיעו בחזקת שהוא חולה אבל הגיעו בחזקת שהוא גוסס לא יתנו דחיישינן שמא מת משעה הא אי דלעין בודאי שעדיין הוא גוסס נותנו בחזקת שהוא קיים והוי גט אלמא דגוסס כל דבריו קיימין ה) לכן נ"ל דודאי גוסס דבריו קיימין והכא גבי מתנה היינו טעמא דמתנתו אינה כלום משום דמסתמא גוסס אינו יכול לדבר אבל אם היה מדבר פשיטא דדבריו קיימין והא דנקט גוסס ולא נקט חולה שנשתתק משום דמסתמא יתרפא ו) ואז יהא בידו להקנות אבל גוסס אין רגילות שיתרפא ז) וחולה נמי שנשתתק והרכין בראשו דבריו קיימין ח):

ג) דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתיה אלא בכ"ג: וסיפא בכהן הדיוט. דקאמר בתולות מזרע בית ישראל והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו וקס"ד דה"ק שהיא אלמנה ממיוחס הראוי להשיא לכהונה כדדרים ליה רבי יהודה ואלמנה שתהא מותרת לכהן לא משכחת לה אלא בכהן הדיוט והיכי מיפסקא קרא ממילא: וכתב קרא הכי. בתמיה דלא פריש ליה בהדיא דבגברא אחרינא בעי לאשתעויי: ושמואל שוכב בהיכל ה'. מדא מילתא משמע ועל כרחך מפסקינן ליה ושמואל שוכב במקומו בבית משמר הלויים שהיו שומרים את הבית וכן תרגם יונתן בעזרת ליואי והיכל אתר קאי שהמנורה היתה בהיכל משכן שילה: מכהן אין. אם היתה אלמנת כהן תיגשא לכהן אלמנת ישראל לא בתמיה הרי לא הוזהר כהן הדיוט על אלמנה: משאר כהנים יקחו. לפרושי אתא דבכהן הדיוט קאי והכי קאמר והאלמנה אשר תהיה אלמנה אפילו מישראל משאר כהנים שאינו כהן גדול יקחו ב)אותם: מן המשיאין לכהונה. אלמנת אדם שראוי להשיא בתו לכהונה יקחו למעוטי אלמנת גר ורבי יהודה לטעמיה דאמר לעיל דאיירי יחזקאל אסמכתא בעלמא הוא גר זכר דכתיב מזרע בית ישראל כל זרע ג)בהיכ קרא לומרי לן אסמכתא דפוסל אשה בביאתו: ד)וכל שאי אתה נושא בתו. כגון גר שפרשתי לך כבר מי אתה נושא אלמנתו: סילסול. מעלה: נשא. בת גר וגיורת אין מוליאין מידו: מתני' ממזר הוא. שנולד לו מחייבי כריתות: אינו נאמן. דקרוב הוא אצלו ואינו כשר להעיד עליו: ואפילו שניהם. ה)אב והאם אומרים על עובר שבמעיה ממזר הוא שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר אינו נאמנין ובגמרא פריך מאי אפי' מאי רבותא דסיפא מדרישא: רבי יהודה אומר ס)נאמן. תרישא נמי פליג. בגמרא יליף טעמא: גמ' לא מבעיא איכו. האב דלא קיים ליה אם ממנו נתעברה לו מאחר: לא מהימנא. דלא מיפסל אלא בעדות גמורה: ולא מיבעיא היכא דאיכ ליה חזקה דכשרות. כגון רישא שכבר יצא לאויר העולם ועד הנה הוחזק בחזקת כשר: אינו נאמן. אפסולא קיימי אבל לענין בכור לא פליגי: בעריך הכירא. קרא לבכור הוא דאתא וכגון שבא ממדינת הים ולא הוחזק לנו בבכור אלא על פי אביו ופרכינן למאי הלכתא אשמעינן קרא דאביו נאמן עליו ליטול פי שנים פשיטא דאתמר ל"ל קרא: מנו דאי בעי למיסב ליה. כולהו נכסי יהיב ליה מהימן נמי למיתבינהו ניהליה בדיבורו בתורת בכורה: לאחר מיכן. לאחר שאמר לפנינו בכור הוא נפלו לו והוא רוצה ליגן לדרך רחוקה ומעיד עליו שאם יפלו נכסים של אב או אחד ממוריש יפלו לפנינו בחייו יטול זה בהן חלק בכורה דלהכי אי לאו דאשמעינן קרא ליכא מיגו דאי בעי למיתבינהו דהשתא לא מצי אמר מקנה דשלב"ל ו) והשתא אקיל להו בתורת יורשה: כשהוא גוסס. לאחר שהעיד כך אהני ליה שאם יפלו לו נכסים כשהוא גוסס שיטול זה בהן חלק בכורה ואי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו לא זכה בהן דמודה רבי מאיר באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתונים לך שלא אמר כלום הואיל ונשעה שבאים לעולם לאו בר מתנה הוא. ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט לאחר מיתה דהגהו אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמחזק ג) והיינו דאי דאין לא היה מוחזק בהן אבל דאיריין בנה לו ורחמנא אמר (דברים כא) בכל אשר ימצא לו: מתני' אם שלו קדמו לו: ואם אינו ידוע. אין ידוע איזה קדם: שניהם

ד) מאי קרא דישא בכ"ג. פירוש דכתיב אלמנה לא יקחו וסיפא בכהן הדיוט דכתיב מזרע ישראל ודרשינן שנזרעו בתוליה ומיירי בכל כהנים וקשה דמ"מ מזרע ישראל קאי נמי לכ"ג כמו לכהן הדיוט וגרשה לפרש רישא בכ"ג דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתא אלא בכ"ג סיפא דקרא דכתיב והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו והיינו כהן הדיוט דוקא: לא צריכא בנכסים דנפלו ליה בשהוא גוסס. ופי' בקונטרס דאי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו דאי בעי מיתב ליה מי לא יהיב ליה לא קא זכה בהו דאפי' ר"מ דאמר דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם מודה באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתונים לך דלא אמר כלום הואיל ובשעה שבאים לידו לאו בר מתנה הוא א) דקסבר מתנה דגוסס לא מהניא אבל היכא דבא מעשה בגוסס ולא נקט בנכסים שנפלו לאחר מיתה דהא אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דיבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמחזק והיינו דאי דכשמת עדיין לא היה מוחזק בהן אבל דאיריין בנה לו ורחמנא אמר עדיין לא היה מוחזק בהן אבל דאיריין בנה לו ורחמנא אמר לו משמע מתוך פירושו דנתינה דגוסס אינה כלום וכמו כן יש מדקדקים ב) דגוסס שרמז לכתוב גט לאשתו אין כותבין ד) דגוסס אין מעשיו כלום וקשה דבמסכת שמחות (פ"ל) אמרינן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו ה) נדרו נדר והקדשו הקדש ומיהו הכא יש לדחות דהתם היינו דוקא נדר והקדש דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ו) אבל בעלמא לא ומ"מ קשה דאמרי' בפ' מי שאחזו (גיטין דף ע.): שהיו בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתי יכתבו ויתנו ואין לך גוסס גדול מזה שבודאי ימות ובפרק כל הגט (שם דף כח.) נמי אמרינן המבין גט ממדינת הים והגיעו זקן או חולה נותנו בחזקת שהוא קיים ודייק בגמרא אמר רבא לא שנו אלא שהגיעו בחזקת שהוא חולה אבל הגיעו בחזקת שהוא גוסס לא יתנו דחיישינן שמא מת משעה הא אי דלעין בודאי שעדיין הוא גוסס נותנו בחזקת שהוא קיים והוי גט אלמא דגוסס כל דבריו קיימין ה) לכן נ"ל דודאי גוסס דבריו קיימין והכא גבי מתנה היינו טעמא דמתנתו אינה כלום משום דמסתמא גוסס אינו יכול לדבר אבל אם היה מדבר פשיטא דדבריו קיימין והא דנקט גוסס ולא נקט חולה שנשתתק משום דמסתמא יתרפא ו) ואז יהא בידו להקנות אבל גוסס אין רגילות שיתרפא ז) וחולה נמי שנשתתק והרכין בראשו דבריו קיימין ח):

תורה אור השלם

1. וְגֵר אֱלֹהִים טֶרֶם יִכְבֶּה וְשִׁמוּאֵל שֹׁכֵב בְּהֵיכַל יְיָ אֲשֶׁר שָׁם אֲרוֹן אֱלֹהִים:
שמואל א ג ג

2. וְאַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה לֹא יִקָּחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם בְּתוּלֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אַלְמָנָה מִכֹּהֵן יִקָּחוּ: יחזקאל מד כב

3. כִּי אֵת הַבֵּכֹר בֶּן הַשְּׁנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה: דברים כא יז

מוסף רש"י

אין ישיבה בעזרה. שנאמר (דברים יח) לעמוד לשרת העומדים שם לפני ה' (יומא כה. שם). ולא מלינו בה ישיבה (שם). אלין כבוד שמים בכך, ואפילו מלאכי השרת אין להם שם ישיבה דכתיב (ישעיה ו) עומדים ממעל לו, (דניאל ז) קרבנ על מד מן קדמוי (שוטה מ). אלא למלכי בית דוד. שמלינו בהם ישיבה שנאמר (שמואל ב ז) ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ואומר מי אנכי ומי ביתי וגו' (יומא כה.). שאלך להם המקום כבוד להראות שמלכותו שלמה (שוטה מ). יכיר. את הבכור בן השנואה יכיר, יכירנו לאחרים. שאם אין ב"ד מכריזים אומר, נאמן עליו אביו לומר זה בני בכור ליטול פי שנים (יבמות מז). ר' יהודה קאמר לה, נאמן אדם לומר, ואע"פ שמאיקין אחר בבכור (רשב"ם ב"ב קכז.). זה בן גרושה. וכהן מלל הוא (יבמות מז). לאחר שנבעלה אחזתיה וילדה לי זה, או שנשא אשה גרושה וכבר הוא מלכתיב יכיר, מה לי בכור מה לי לדבר אחר (רשב"ם ב"ב קכז.). בן חלוצה. מלל מלרכנן, גזירה חלוצה אבו גרושה, ואע"ג דמפקא לן בגיטין (כד.) מדכתיב ואשה גרושה, הא אמרינן בתוספתא דמתם דקרא אסמכתא בעלמא (רשב"ם ב"ב שם). וחכמים אומרים אינו נאמן. לא בבכור ולא בחלל וכגון שמאיקין לאחר שהוא בכור (שם).

המשך בסוף המסכת.

שניהם נותנים גט ואם רצו אחד אחד נותן גט ואחד כונס [ו]וכן [א]האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה וקדשה את עצמה אם שלה קדמו קדושיה קידושין ואם של שלוחה קדמו קידושיו קידושין ואם אינן יודעין שניהם נותנים לה גט ואם רצו אחד אחד נותן לה גט ואחד כונס:

גמ' וצריכא דאי אשמעינן גבי דידה משום דגברא קים ליה ביוחסין אבל איתתא דלא קים לה ביוחסין אימא לא ניהוו קידושיה קידושין ואי אשמעינן גבי דידה משום דאיתתא דייקא ומינסבא אבל איהו אימא לא איכפת ליה צריכא איתמר קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר [ב]הרי היא בוגרת לפנינו ושמואל אמר חיישינן לקידושי שניהם אימת אילימא בתוך ששה בהא נימא רב הרי היא בוגרת לפנינו [ג]השתא הוא דבגרה אלא לאחר ששה בהא נימא שמואל חיישינן לקידושי שניהם [ד]והא אמר שמואל [ה]אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד לא צריכא דקדיש בההוא יומא דמשלים ששה רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו מדהשתא בוגרת בצפרא נמי בוגרת ושמואל אמר השתא הוא דאייתי סימנים ושמואל מאי שנא ממקוה [ו]דתנן [ה]מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות שאני התם דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימר לא מבטל אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר לא חסר לפניך השתא הוא דבגרה התם נמי השתא הוא דחסר התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא ושמואל מאי שנא מחבית [ז]דתניא [ח]היה בודק את החבית להפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצאת חומץ כל ג' ימים ודאי מיכן ואילך ספק ורמינן חבית אמקוה מ"ש דהכא ודאי ומ"ש דהכא ספק ואמר רב חנינא מסוריא מאן תנא חבית רבי שמעון היא דגבי מקוה נמי ספיקא משוי[ט] דתניא [י]כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות ורבי שמעון אומר ברשות הרבים טהורות ברשות היחיד תולין אבל לרבנן טבל למפרע שאני התם דאיכא למימר העמד טבל על חזקתו ואימר לא ניתקן אדרבה העמד יין על חזקתו ואימר לא החמיץ הרי החמיץ לפניך הכא נמי הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה [יא](הכא) נמי השתא הוא דאחמיץ התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא הוא דאיכא נימא כתנאי מי

קידשה אביה בדרך כו' וקידשה עצמה וכו'. וא"ת אמאי איפליגו רב ושמואל בכה"ג נפלגו בקידשה אביה גרידא[א] כמה דפירש דפליגי בקידשה אביה ואחר כך קידשה היא עצמה וי"ל דודאי לא פליגי בקידשה אביה לחוד דבהיא מודה שמואל דאינה מקודשת דאמרינן העמד אשה אחזקת פנויה כמו שהיתה קודם שקידשה והרי היא בוגרת לפנינו[ב] ואין קידושי האב קידושין אבל עתה שקדשה אף היא עצמה ליכא חזקה דפנויה דממה נפשך אשת איש היא או משוס קידושי אביה או משוס קידושי דידה וליכא האי סברא ומשוס הכי פליג שמואל:

[**אילימא** בתוך ששה וכו'. מתוך פי' רש"י משמע דבדקוה בתוך ו' ומלאה בוגרת ומש"ה פריך בהא לימא וכו' ואין נראה לעולם לא תמהר לבגור תוך ו' אלא מיירי דבאה לפנינו אחר ששה וג"ג השתא הוא דבגרה. מ"ר]:

ושמואל מ"ש ממקוה. ואם תאמר לרב נמי תקשי דע"כ לא קאמר רב דמצפרא נמי בוגרת הויא אלא משום דליכא חזקה דנערות כדפי' בקונטרס אבל אי הויא חזקה דנערות מודה רב דאוקמא אחזקתה והכי נמי גבי מקוה אליבא דשמואל ור"ל לרב נמי קשה ונקט שמואל משום דפריך ליה בהדיא טפי[ג]: **כל** ג' ימים ודאי. ל"ג הרא"שוים דהא פליגי בה אמוראי (בב"ב דף לו.) דאיכא למ"ד ג' ימים הראשונים ודאי יין מכאן ואילך ספק ואיכא למ"ד ג' ימים האחרונים ודאי מומן ומקודש ספק ואיכא למ"ד דג' ימים הראשונים ודאי יין וג' ימים האחרונים ודאי מומן וביניתיים ספק:

[**אדרבה** העמד מקוה על חזקתו **ואימר לא חסר**. לשון אדרבה קשה דהא"ל לאומרא ומיהו הכא איכא לפרושי[ד] היכי שרפינן עלה קדשים אבל גבי יין לקמן אין שייך לישב כך. מ"ר]:

והן

צ א מ"ר ס"ע מהלכות מאיסורי המלכה ד סמנ עמין מא טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף ז:

צא ב (מר"י פ"ג שם הל' יד) [עי' מ"מ וכ"מ] סמנ שם טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף ה:

ג [טוש"ע שם סעי' ו]:

צב ד מר"י שם פ"ב הל' ב שו"ע ר"ל סימן לה סעי' ג בהג"ה:

צג ה מר"י פ"י מהלכות מקוואות הל' ו שו"ע י"ל סימן רל סעיף עא:

צד ו מר"י פ"ה מהל' תרומות הלכה כד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) ש"ל ד"ה משום דגברא כו' מיומתא ל"ל מיומם זה וכ"ה בלשון הרא"ש במשניות:

מוסף תוספות

א. ובלא קידשה עצמה כלל. תר"פ. ב. ואיכא תרתי לריעותא וכו', ולקמן מודה דאי איכא תרתי לריעותא לא חיישינן כמו גבי מקוה וחבית. שם. ג. דתומרא דאתי לידי קולא הוא שאורפין תרומה וקדשים. תוס' טוך. ד. בתוס' טוך ורשב"ש תירצו: וגבי חבית נמי אתי לידי קולא דאימור נתקן ואתי לאפרושי מן החיוב על הפטור.

תוס' ר"ש הזקן

נותנים גט. אם באת להנשא לאחר. **ואם** רצו וכו'. ומיירי שהם רחוקים. **ס)** אבל הם קרובים כגון שני אחים או אב ובנו (מאי) שניהם נותנים גט. **גמ'. בעיר.** בו ביום. והרי היא בוגרת. פר"ש בדקנוה מיד לדעת אם היא ברשות עצמה לקבל קדושיה ומצאנוה בוגרת. הרי בוגרת לפנינו. (ואין קדושיה) [וקדושיה] קדושין ואין חוששין לקדושי אביה. אימת וכו'. כלומר האי הרי היא בוגרת דקאמרת ר"ל שבדקנוה עתה שהביאה סימני בגרות וקסברי תרוייהו דהאי איזו סימניה דתנן פרק יוצא דופן [נדה מז. א] אצמל קאי ומסימני בגרות קאמר כלומר איזהו אות הבגרת. באיזה זמן נעשו קדושין אלו ובדקנוה והביאה סימני בגרות. אלימא בתוך ו' חדשים. שכין נערות לבגרות. **בהא קאמר רב** וכו'. כדפרשנא לעיל לפיר"ש.

נמצאת חומץ. לשון חודש ו' ג' **חדשים** (רשב"ם ב"ב שם). **כל ג' ימים ודאי.** פלוגתא דר' יומן ור' יהושע בן לוי בב"ב בפ' המוכר פירות (לו.) ר' יומן אמר כל ג' ימים לאחר בדיקה ראשונה שנמצאה בחזקתה ודאי יין ואם אמר בתוך ג' ימים הרי זו תרומה על אלו הקמוצים לה כולם מחוקנים, מכאן ואילך ספק ותרומה היא ויחזור ויתרום, וריב"ל אומר כל ג' ימים קודם בדיקה תחרונה שנמצאת חומץ ודאי חומץ, דכיון דעכשיו חומץ גמור הוא ודאי אין פחות מג' ימים שהתחיל להחמיץ, ואם עשאו בתוך חומן ג' ימים תרומה על מקום אחר אינו תרומה אלינא דרבי דאמר דהמוכר את הספינה (פד:) יין וחומץ שני מיני הן, ודאי לרבנן הא ק"ל תרם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה, מכאן ואילך למפרע ספק והוא זו תרומה, אלמא בין לגר בין לגר מספקינן ריעותא למפרע (נדה ב:). ורמינן חבית אמקוה. דהא תרוייהו איכא תרתי לריעותא (שם). **מאי שנא.** במקוה דמחזקינן למפרע טומאת ודאי ומאי שנא בחבית דקאמר ספק (שם).

מוסף רש"י

אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד. משמניא שתי שערות הוא נערה בשתן שתביא משתים עשרה שנה והלאה ומשתביאם עד שתגנוב שה חדשים ומו לא (כתובות לט:). מקוה שנמדד. שהיה בחזקת שלם ונמדד לאחר זמן ונמצא חסר (גיטין לא:). כל טהרות שנעשו על גביו. כל תרומות וטהרות שנשתמשו בהן בכלים, ואנשים שטבלו מטומאתן בתוכו מקוה מעולם (שם). טהרות שנשתמשו בכלים שטבלו בו (נדה ב:). בין ברשות היחיד. בין שהמקוה ברשות היחיד, דקי"ל שפק טומאה ברשות היחיד פטיקו טמא (גיטין לא:). בין ברשות הרבים. בין שהמקוה עומד ברשות הרבים, דקי"ל שפק טומאה ברה"ר פטיקו טהור, הכא טמא, דלמא שפק הוא אלא ודאי כלמפרע עשאה לקמן בשמעתין (נדה ב:) דכי אמרינן שפק טומאה ברה"ר טהור הייט שפק נגע שפק לא נגע, דאיכא למימר לא נגע, אבל זה שהיה טמא ודאי ואתה בא לטהרו בטבילה שפק, אל תטהרנו משפק (גיטין לא:). היה בודק את החבית. טובלה אם היא בחזקתה אלא אחמיצה (נדה ב:). גזל אינה מעט והפרש ממנו תרומה ומעשר ואתה אינו ליודע אם היין הטיבר בחבית טוב ואתה אי יאמרו משאר מבחיתו מידי יום יום ויפרש מזה החבית לתרומה ולמעשרות אחמיכן, היום מפרש מעט לפי מה שיטכור משאר מבחיתו ולאחר מעט ואומר הרי תרומה ומעשר של זה שאני מוכר ושותה בחותה חבית ולפיכך בודק, לאין מפרשין מן החומץ על היין דאי מיינן הן אליבא דרבי בפרק המוכר את הספינה (פד:) אבל לרבנן למחילה אין מפרשין ואם עשה עשוי (רשב"ם ב"ב צו:). להיות מפריש עליה. כלומר להיות קומץ עליה והולך ושותה אאר חבית ומתן עיניו בזה להפרש ממנה עליהם לאחר זמן, שהתרומה ניטלת בחחשבה (נדה ב:). **ואחר כך**

מי